

Omzendbrief KBBJ/AJH 2023/1

Omzendbrief Instructies m.b.t. omgaan met
slachtoffers van terroristische misdrijven
Aan Diensten slachtofferonthaal van de Justitiehuisen
en diensten slachtofferhulp van de CAW

Vlaams minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en
Gezin

10 november 2023

Betreft: Instructies m.b.t. omgaan met slachtoffers van terroristische misdrijven

Context

Artikel 24, lid 2 van de richtlijn 2017/541 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2017 inzake terrorismebestrijding bepaalt:

“De lidstaten zorgen ervoor dat diensten voor slachtofferhulp die voorzien in de specifieke behoeften van terrorismeslachtoffers, beschikbaar zijn overeenkomstig Richtlijn 2012/29/EU en dat deze diensten onmiddellijk na een terroristische aanslag en zolang dat noodzakelijk is ter beschikking staan van deze slachtoffers. Deze diensten worden verleend naast of als geïntegreerd deel van de algemene diensten voor slachtofferhulp, die een beroep kunnen doen op bestaande instanties die gespecialiseerde ondersteuning verstrekken.”

Om deze bepaling met betrekking tot de diensten slachtofferonthaal en de diensten slachtofferhulp uit de richtlijn om te zetten in Belgische recht, wordt een ontwerp van decreet en besluit van de Vlaamse Regering voorbereid. Het doorlopen van het regelgevend traject neemt een aanzienlijke looptijd in beslag. Om nu reeds expliciet uitvoering te geven aan deze richtlijn, wordt deze omzendbrief met instructies voor de betreffende diensten uitgevaardigd.

Instructies t.a.v. de diensten slachtofferonthaal van de justitiehuisen

De diensten slachtofferonthaal van de justitiehuisen vervullen hun wettelijke informatie- en bijstandsoopdrachten t.a.v. slachtoffers van misdrijven en hun naasten of nabestaanden. Dit geldt uiteraard ook t.a.v. slachtoffers van terrorisme, al wordt dit nergens specifiek en uitdrukkelijk vermeld.

Het Agentschap Justitie en Handhaving stelt daarom voor om in artikel 16 van het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand een §2 toe te voegen:

§2. Voor het uitvoeren van een opdracht, als vermeld in artikel 5, 1°, die tot doel heeft om een slachtoffer, naaste of nabestaande, als vermeld in artikel 2, 9°, b), te ondersteunen en te informeren gedurende een strafrechtelijke procedure, of een procedure in het kader van de uitvoering van straffen en maatregelen,

wordt rekening gehouden met de individuele noden en behoeften van het slachtoffer, de naaste of nabestaande.

Het ondersteunen en informeren, vermeld in het eerste lid, wordt onmiddellijk en zolang het slachtoffer, naaste of nabestaande dit nodig acht, verleend, met specifieke aandacht voor slachtoffers van misdrijven als vermeld in titel I ter van boek II, van het Strafwetboek en andere categorieën van slachtoffers die de Vlaamse Regering kan bepalen.

De toepassing van deze bepaling wijzigt in de praktijk de wijze van tussenkomst van de diensten slachtofferonthaal t.a.v. slachtoffers van terrorisme niet. Concreet gelden volgende instructies t.a.v. de justitieassistenten slachtofferonthaal:

- Er wordt rekening gehouden met de individuele noden en behoeften van het slachtoffer, de naaste of nabestaande. Concreet houdt dit in dat de justitieassistenten slachtofferonthaal in hun contacten met de slachtoffers navragen welke noden en behoeften de slachtoffers hebben. De informatie- en ondersteuningsopdracht van de diensten slachtofferonthaal worden hierop afgestemd. De justitieassistent toetst op regelmatige tijdstippen af of er (voldoende) tegemoet is gekomen aan de noden en behoeften van slachtoffers en/of er nieuwe noden zijn. Als een doorverwijzing naar een andere dienst aangewezen is om aan de noden en behoeften van het slachtoffer te beantwoorden, bezorgt de justitieassistent informatie over deze dienst aan het slachtoffer. Indien het slachtoffer dit wenst, neemt de justitieassistent zelf contact op met deze dienst om verdere afspraken te maken.
- De diensten slachtofferonthaal treden onmiddellijk en zolang het slachtoffer, de naaste of nabestaande het nodig acht, op. Concreet houdt dit in dat de diensten slachtofferonthaal het slachtoffer kunnen informeren en ondersteunen tijdens de hele gerechtelijke procedure. In principe is dit vanaf de klachtneerlegging tot en met de eventuele strafuitvoering. Maar een slachtoffer kan vanaf de opening van een strafdossier en zelfs na afloop van de strafuitvoering nog bij de diensten slachtofferonthaal terecht. In geval van een terroristisch misdrijf wordt er vanuit de diensten slachtofferonthaal onmiddellijk een pro-actief aanbod naar de slachtoffers verstuurd.

Instructies t.a.v. de CAW

De diensten slachtofferhulp van de CAW vervullen hun aanbod hulp- en dienstverlening t.a.v. slachtoffers van misdrijven en hun na- en naastbestaanden. Ook dit aanbod geldt uiteraard t.a.v. slachtoffers van terrorisme, al wordt dit nergens specifiek vermeld. Omdat er geen wettelijke bepaling met betrekking tot terrorismeslachtoffers is, oordeelt de Commissie dat artikel 24, lid 2, van de richtlijn niet correct is omgezet.

Het Departement Zorg stelt voor om in artikel 12 van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2013 betreffende het algemeen welzijnswerk een derde lid toe te voegen:

De hulp- en dienstverlening aan slachtoffers en hun na- of naastbestaanden, als vermeld in artikel 11, 8° en 13°, wordt zolang het slachtoffer of de na- of naastbestaande dit nodig acht, verleend, met specifieke aandacht voor slachtoffers van misdrijven als vermeld in titel I ter van boek II, van het Strafwetboek.

De toepassing van deze bepaling wijzigt in de praktijk de wijze van tussenkomst van de CAW t.a.v. slachtoffers van terrorisme niet. Concreet realiseren de diensten slachtofferhulp van de CAW volgend hulpaanbod:

- Emotionele ondersteuning en begeleiding: slachtoffers en hun na- of naastbestaanden kunnen bij slachtofferhulp terecht om te praten over wat hen overkomen is. Slachtofferhulp gaat samen met de betrokkenen op zoek naar een goede/gepaste manier om met de gevolgen om te gaan.
- Informatie en advies: slachtofferhulp geeft informatie over de rechten van het slachtoffer en over het verwerkingsproces.
- Administratieve hulp: slachtofferhulp biedt ondersteuning en hulp bij de praktische en administratieve vragen die het slachtoffer heeft naar aanleiding van de feiten en brengt de betrokkenen in contact met de gepaste diensten
- Als het nodig is, verwijzen de medewerkers van slachtofferhulp door naar gespecialiseerde diensten zoals een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg of een andere werking van het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk.

Slachtoffers worden op een proactieve manier benaderd. Slachtoffers zoeken niet altijd zelf hulp en het CAW moet zich dusdanig organiseren dat slachtoffers zo snel mogelijk bereikt worden en zo lang als nodig ondersteund worden. Deze verwachting wordt hier expliciet geformuleerd voor slachtoffers van terroristisch misdrijven.

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde CREVITS

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR